

Zájmena vztažná

PRONOMES RELATIVOS

SVOBODOVÁ (2014, str. 132-137)

datum: 4.5.2020

zájmena vztažná (též *relativa*) – kdo, co, jaký,
který, čím, jenž

- Zájmena vztažná (portugalsky „*pronomes relativos*“) jsou zájmena **relativně vymezovací**, proto *pronomes relativos*. Někdy se jim říká v obecné lingvistice RELATIVA.
- RELATIVA jsou parciálně delimitativní, to znamená, že plní funkci neúplnostně, tedy parciálně či částečně, tj. vyjadřují neúplné zahrnutí substancí do vymezeného celku.

POVAHA

ADJEKTIVNÍ

- POJÍ SE S PODSTATNÝMI JMÉNY (jaký který, čí))
- JSOU OHEBNÁ V RODĚ A ČÍSLE (jaký, jaká, který, která...)

SUBSTANTIVNÍ

- JSOU SAMOSTATNÁ (kdo, co)
- NEJSOU OHEBNÁ V RODĚ A ČÍSLE (kdo, co)

Que

- - je neměnné
- Překládá se , „co, který, která, kteří, které“
- Vztahuje se k osobám i věcem
- o senhor que viste – pán kterého jsi viděl
- O livro que compraste – kniha, kterou sis koupil

Que – je neměnné a má dvojí funkci:

Substantivní

- Překládá se jako „co“
- *Que viste?* Cos viděl?
- Časté je spojení se členem:
- *O que viste?*
- Nebo
- *O que é que viste.*
- : o que, a que, os que, as que. Může

Adjektivní

- Překládá se jako „který, jaký“
- *Que livro vais ler?*
- Jakou knihu budeš číst?

Pád se vyjadřuje předložkou

V případě nutnosti vyjádření pádu se *que* nebo *o que* „*ten, který; to, co, což, a to*“ pojí s příslušnou předložkou, s největší častostí však předložkou jednoslabičnou:

PÁD	předložka	
co		que
čeho (jehož, něhož)	de, sem	que
čemu (čemuž, jemuž)	a	que
co	a	que
oslovujeme, voláme		que
o čem (o čemž, o němž, níž)	de	que
S čím (s čímž, s nímž)	com	que

Příklady s *que* v různých pádech

- O jornalista *de que* lemos no jornal....
Novinář, o němž jsme četli v novinách,
- É o país *em que* (=onde) nasceu.
To je země, v níž se narodil.
- Era *o que* ninguém sabia.
To bylo to, co nikdo nevěděl.

O que = což

- **O que** uvozuje apoziční větu vedlejší. Znamená „což“ a je odděleno od předchozí věty čárkou.
- *Ganhou novo prémio, o que lhe entusiasmo muito.* Vyhrál novou cenu, což ho hodně povzbudilo.

Quem

- Překládá se jako „kdo“ nebo „ten, kdo“
- je neměnné v rodě a v čísle a nikdy se nepoužívá se členem
- Je samostatné
- Vztahuje se **jen k osobám** či k personifikovaným neživým substantivům
- Často je nahrazován výrazem *aquele que*

Příklady

- **Quem** quer dinheiro, tem que trabalhar.
Kdo chce mít peníze, musí pracovat.
- **Aquele que** quer dinheiro, tem que trabalhar.
Ten, kdo chce peníze, musí pracovat.
- Feliz é **quem** tem dinheiro.
Šťastný bude ten, kdo má peníze.

Pády se vyjadřují předložkou

pád	předložka	
kdo		quem
koho	de, sem	quem
komu	a, para	quem
koho	a	quem
oslovujeme, voláme		quem
o kom	sobre, de	quem
s kým	com	quem

Příklady užití v různých pádech

- *Carlos, **de quem** sou amigo há mais de dez anos -
Carlos, **jehož** přítelem jsem přes deset let...*
- *São preocupações **de quem** nada tem que fazer -
To jsou starosti **toho, kdo** nemá nic na práci.*
- *Ele era amigo **com quem** estudou na universidade.
Byl to přítel, **s nímž** studoval na vysoké škole.*

V akuzativním pádu je *quem* použito jak bez předložky, tak s předložkou *a*. Použití s předložkou *a* není povinné, nýbrž fakultativní.

*O homem **(a) quem** encontrei na estação.*

*Muž, **jehož** jsem potkala na nádraží.*

Qual

- Zájmeno *qual* se vztahuje na osoby i věci. Jeho tvar se určuje podstatným jménem, ke kterému patří.
- Případnou kongruenci vyjadřuje buď člen anebo plurální koncovka: *o qual, a qual, os quais, as quais* „který, která, kteří, které“.
- Toto vztažné zájmeno se vztahuje se k osobám i k věcem.

Pádové tvary

pád	předložka	
co		o/a qual
čeho (jehož, něhož)	de, sem	o/a qual
čemu (čemuž, jemuž)	a, para	o/a qual
co	a	o/a qual
oslovujeme, voláme		o/a qual
o čem (o čemž, o němž, níž)	sobre, de	o/a qual
s čím (s čímž, s nímž)	com	o/a qual

Příklady užití

- Klade se v případech, kdy by užitím zájmena **que** mohlo dojít k nejasnosti:
- *Deu-me a carta que foi escrita por um grupo de amigos, a qual foi publicada na revista .*
- *Dal mi dopis, který napsala skupina přátel přítel, a který byl uveřejněn v časopise.*

Příklady užití v adjektivních větách

- V adjektivních explikativních větách je oddělen čárkou od věty předchozí:
- *Chegou o famoso jornalista, o qual celebrou o lançamento do seu novo livro.*
- *Přijel známý novinář, ten, který slavil křest své nové knihy.*

Užití zejména po víceslabičných předložkách

- Kromě toho se tohoto zájmena užívá po **víceslabičných předložkách a předložkových výrazech**, např. **entre** „mezi“, **contra** „proti“, **durante** „během“, **sobre** „o“, **para** „pro“, **perante** „přes“, **segundo** „podle“, **além de** „krome“, **através de** „přes“, **a respeito de** „vzhledem k“, **de acordo com** „podle, v souladu s“, **ao cabo de** „pro účel“, **no final de** „na konci“, apod... Po jednoslabičných předložkách **com** „s“, **em** „v“, (kromě sem „bez“ a por „pro“) lze použít stejně *o qual* jako *que*.

*Os irmãos **entre os quais** cresceu.
Sourozenci, mezi nimiž vyrůstal...*

*É um assunto **contra o qual** nada há a fazer.
Je to věc, proti níž nic nezmůžeme.*

*É uma coisa **sem a qual** não posso imaginar a vida.
Je to něco, bez čehož si nedokážu představit živost...*

Um/uma dos/das quais

- Zájmeno **o qual** se klade při vymezení určitého počtu:
- **um dos quais** „z nichž jeden“,
- **uma das quais** „z nichž jedna“,
- **alguns dos quais** „z nichž někteří“,
- **algumas das quais**, „z nichž některé“, apod.
- *O professor apresentou duas conferências, uma das quais foi dedicada ao problema da crise em Portugal.*
- *Profesor měl dvě přednášky, z nichž jedna byla věnována problému krize v Portugalsku.*

Cujo

- Je adjektivní zájmeno, jeho tvary jsou **cujo,-a,cujos,-as** „jehož, jejíž, jejichž“.
- je posesivně relativní
- V portugalštině se shoduje v rodě a čísle s **následujícím** jménem, zatímco se v češtině toto vztažné zájmeno shoduje v rodě a v čísle **s předchozím zájmenem**, v
- Nikdy tomuto zájmenu nepředchází člen.

- *A escola, **cujo director** é João Santos, é de muito alta qualidade.*
- ***Škola, jejíž** ředitelem je J. S., je velmi kvalitní.*

nahrazení

- Někdy se projevuje snaha nahrazovat *cujo* jiným vztažným zájmenem, například ***de quem, de que, do qual***:
 -
- *Vou lembrar-me sempre das pessoas **de quem** fiquei amigo.*
- *Vždy budu vzpomínat na ty, jejichž přítelem jsem se stal.*

Cujo se pojí s více podstatnými jmény

- Předchází-li *cujo* dvě nebo více podstatných jmen, musí se shodovat v rodě a čísle s nejbližším z nich, případně se opakovat před každým:
- *Eram crianças **cuja felicidade e cujo amor** se depreendem dos valores materiais.*
- *Eram crianças **cuja felicidade e amor** se depreendem dos valores materiais.*
- *To byly děti, jejichž štěstí a láska se odvíjí od materiálních hodnot.*

Tanto (tolik) /Quanto (kolik)

- **quanto** a **tanto** jsou povahy adjektivní, tedy tvoří tvary ženského a mužského rodu **quanto, quanta, quantos, quantas, tanto, tanta, tantos, tantas**.
- Vždy se shodují s podstatným jménem v rodě a čísle.
- Jsou kvantitativně vymezovací, mají k číslovkám velmi blízko. Užívá se jich jak samostatně tak souvztažně: *tanto...quanto; tanta...quanta; tantos...quantos; tantas...quantas*.

tanto/quanto (příklady)

- *Nunca me dará **tanto dinheiro**.*
- *Nikdy mi tolik peněz nedá.*

- ***Quantos livros** lê?*
- *Kolik knih čteš?*

- *Dei **tanto quanto** me foi possível dar.*
- *Dal jsem **tolik, kolik** jsem mohl dát.*

- *Consegue sempre fazer **tudo quanto** lhe dizes.*
- *Podarí se mu vždy udělat **vše, co** mu řekneš.*

- *Conhece **quantos** professores há na escola.*
- *Zná **všechny** profesory, **kterí** jsou v této škole.*

tanto – v ustálených vazbách a v hovorovém jazyce

Tanto faz.	To je jedno
Tanto me/lhe/te importa.	To mi/mu/tobě jedno.
Tanto melhor.	O to lépe.
Tanto pior.	O to hůře.
a páginas tantas.	v určitý okamžik, jednou
às tantas	velmi pozdě; snad/asi.
Trabalho às tantas da noite.	Pracuji až do pozdních nočních hodin.
Às tantas ele tem razão.	Možná má pravdu.

Onde

- Ve funkci vtažných zájmen se nachází také **onde**. Jeho příslušnost ke slovnímu druhu zájmen však není jednoznačně stanovena. Portugalské gramatiky hovoří o *onde* jakožto vztažném zájmenu, nahrazující výraz „*em que*“ („*v němž*“), jiní je zařazují do vztažných deiktických adverbii (především pak brazilské gramatiky).

Souhrn – příklady, zkus si přeložit

Unidade 46 Relativos

Antecedente	Relativos Invariáveis
Pessoas e/ou coisas Pessoas Lugares	que quem onde

- os relativos fazem referência a pessoas, coisas ou lugares que os antecedem.
- o relativo **quem** está geralmente precedido de uma preposição.
- o relativo **onde** exprime uma circunstância de lugar.

- **que**

- As pessoas eram muito simpáticas. Conhecemo-las na festa. *2 frases*
- As pessoas que conhecemos na festa eram muito simpáticas. *1 frase*
- Encontrei uma amiga. Não a via há muito tempo. *2 frases*
- Encontrei uma amiga que não via há muito tempo. *1 frase*
- O filme ganhou 4 óscares. Vamos vê-lo hoje. *2 frases*
- O filme que vamos ver hoje ganhou 4 óscares. *1 frase*
- Viste a mala? A mala estava em cima da cadeira. *2 frases*
- Viste a mala que estava em cima da cadeira? *1 frase*

- **quem**

- O professor vai na excursão. Estivemos a falar com ele. *2 frases*
- O professor com quem estivemos a falar vai na excursão. *1 frase*

- **onde**

- O restaurante era ótimo. Nós fomos lá. *2 frases*
- O restaurante onde fomos era ótimo. *1 frase*

Souhrn – příklady –zkus si přeložit

Antecedente	Relativos Variáveis			
	singular		plural	
Pessoas ou coisas	masculino	feminino	masculino	feminino
		o qual cujo	a qual cuja	os quais cujos

- os relativos **o/a qual, os/as quais** concordam em género e número com o antecedente e usam-se geralmente precedidos de preposição.
 - os relativos **cujo(s), cuja(s)** indicam posse e concordam em género e número com o substantivo que precedem.
- **o qual...**
- O teste correu-me bem. Estudei muito para o teste. *2 frases*
O teste para o qual estudei muito correu-me bem. *1 frase*
Os amigos chegam amanhã. Falei-te deles. *2 frases*
Os amigos dos quais te falei chegam amanhã. *1 frase*
- **cujo...**
- Fomos a um restaurante. O dono do restaurante é um amigo nosso. *2 frases*
Fomos a um restaurante **cujo dono** é um amigo nosso. *1 frase*
O meu avô vive sozinho. A mulher dele morreu há um ano. *2 frases*
O meu avô, **cuja mulher** morreu há um ano, vive sozinho. *1 frase*

Cvičení – doplň a zkontroluj podle klíče

Unidade 46

Exercícios

46.1. Complete com **que**, **quem** ou **onde**.

1. Gosto muito da casa *onde* moro.
2. O João é um amigo _____ já me ajudou muito.
3. O rapaz de _____ te falei vem cá hoje.
4. Os livros _____ tu precisas estão todos na biblioteca.
5. O hotel _____ ficámos era óptimo.

6. Os sapatos _____ comprei não são confortáveis.
7. Ela não recebeu a carta _____ eu lhe escrevi.
8. Já viste as fotografias _____ a Ana tirou?
9. O professor com _____ tivemos aulas vai-se embora.
10. Lisboa é a cidade _____ se vai realizar a Expo 98.

Klíč

Unidade 46

46.1.

2. que
3. quem
4. que
5. onde
6. que

7. que
8. que
9. quem
10. onde

Cvičení – doplň a zkontroluj podle klíče

46.2. Substitua o relativo invariável pela forma variável correspondente.

1. A camioneta **em que** viajámos tinha ar condicionado.

A camioneta na qual viajámos tinha ar condicionado.

2. O vizinho **com quem** me dou muito bem vai mudar de casa.

3. A reunião **para que** fomos convocados foi adiada.

4. O campeonato **em que** eles participam começou ontem.

5. Os jogadores **de que** todos falam deixaram o clube.

6. O concerto **a que** assistimos acabou muito tarde.

Klíč

46.2.

2.com o qual....

3.para a qual....

4.no qual....

5.dos quais....

6.ao qual....

Cvičení – doplň a zkontroluj podle klíče (slide 30)

46.3. Substitua a parte destacada pelo relativo **cujo(s), cuja(s)**.

1. A rapariga **de olhos azuis** é a irmã da Ana.

A rapariga, cujos olhos são azuis, é a irmã da Ana.

2. O quarto **com as paredes cor-de-rosa** é o mais bonito.

3. Os alunos **com os melhores resultados** ganharam uma bolsa de estudo.

4. Os futebolistas **com a camisola às riscas** são da equipa adversária.

5. O dicionário **de capa encarnada** é o de português.

6. O homem **de casaco preto** é o meu professor.

Klíč

46.3.

2., cujas paredes são cor-de-rosa,
3., cujos resultados foram os melhores,
4., cuja camisola é às riscas,

5., cuja capa é encarnada, ...
6., cujo casaco é preto,

Cvičení – doplň a zkontroluj podle klíče

46.4. Ligue as duas frases com um **relativo**.

1. Os produtos são para exportação. Os produtos são feitos nesta fábrica.
Os produtos que são feitos nesta fábrica são para exportação.
2. Lisboa é uma cidade em festa na noite de 12 para 13 de Junho. O seu padroeiro é o Santo António.

3. O empregado era muito simpático. Nós falámos com ele.

4. Passei no exame. Estudei muito para o exame.

5. Qual é o nome do hotel? Nós ficámos no hotel.

6. A senhora ainda está no estrangeiro. Aluguei a casa à senhora.

7. A história era mentira. Eles contaram a história.

8. Isso é uma afirmação. Eu não concordo com ela.

9. Viste o dinheiro? O dinheiro estava em cima da mesa.

10. O médico era muito competente. Ele atendeu-me.

Klíč

97

- 46.4.
2. Lisboa, cujo padroeiro é o Santo António, é uma cidade em festa na noite de 12 para 13 de Junho.
 3. O empregado com quem falámos era muito simpático.
 4. Passei no exame para o qual estudei muito.
 5. Qual é o nome do hotel onde nós ficámos?
 6. A senhora, a quem aluguei a casa, ainda está no estrangeiro.
 7. A história que eles contaram era mentira.
 8. Isso é uma afirmação, com a qual (eu) não concordo.
 9. Viste o dinheiro que estava em cima da mesa?
 10. O médico que me atendeu era muito competente.

Přelož a zkontroluj dle klíče

- Přeložte pomocí vztažných zájmen:
 1. To je země, v níž se narodil.
 2. To bylo to, co nikdo nevěděl.
 3. Kdo chce mít peníze, musí pracovat.
 4. To jsou starosti toho, kdo nemá nic na práci.
 5. Je to věc, proti níž nic nezmůžeme.
 6. Škola, jejímž ředitelem je pan Santos, je velmi kvalitní.
 7. Dal jsem tolik, kolik jsem mohl dát.
 8. Podaří se mu vždy udělat vše, co mu řekneš.

Klíč

1. É o país *em que* (=onde) nasceu.
2. Era *o que* ninguém sabia.
3. *Quem* quer dinheiro, tem que trabalhar.
4. São preocupações *de quem* nada tem que fazer
5. É uma coisa *contra a qual* não podemos fazer nada.
6. A escola, *cujo dire(c)tor* é o senhor Santos, é de muito alta qualidade.
7. Dei *tanto quanto* me foi possível dar.
8. Consegue sempre fazer *tudo quanto* lhe dizes.